

niant. Quo finito, dominus archiepiscopus, vel sacerdos, cantor cum revestitis incipiant *Tu, rex glorie, Christe*. Dexter chorus *Tu patris sempiternus es Filius*; sinister chorus, *Tu ad liberandum*. Et sic carter vicissim usque, *æterna fac*, dominus archiepiscopus et alii; cantor incipiat *O rex gloriæ, Domine virtutum*. Finita antiphona intret processio ecclesiam, et feretrum sancti Romani ante januas ecclesiæ a duobus sacerdotibus in albis in transversum teneatur, et populus subintret, cantore incipiente *Omnia pulchritudo*, cum versu et regressu, et ascendant processio ad chorum. Finito responsorio, incipitur missa.

PROCESSIO POST TERTIAM.

IN FESTO CORPORIS CHRISTI.

Sequitur processio in cappis per atrium, et portetur feretrum in quo sit corpus Christi honorifice a duobus sacerdotibus indutis casulis albis, et cum illis quatuor **174** pueri in albis qui incensent feretrum. [(16) Et alii duo clerici qui portent duas torchias ceræ circa feretrum.] Movente processione cantor incipiat *Homo quidam fecit, et Venite*. Finito responsorio, tres de majoribus cantent *Salve, festa dies, Qua Deus in cibum*. In statione *Verbum caro factum est* (vel, *Ego sum panis*), tres de majoribus in pulpito *In principio erat. Plenum gratiæ*. Quo finito, sacerdos cum diacono et cantore cantent ante feretrum, quod in medio navis in transversum teneatur, hos versus sequentes, incensando et flectendo genua. *et Ave, verum corpus natum*. Chorus idem repetat (17), flexis genibus, *et Vere pas-*

(16) Ms. cathedralis ecclesiæ addit.

(17) Non repetitur, sed chorus prosequitur.

(18) Hac die antiquus ecclesiæ Rotomag. retinetur usus.

sum. Chorus idem *et Cujus latus*. Chorus idem. Quibus finitis, ad introitum chori incipitur antiphona *O quam suavis est!* Finita antiphona, benedictio domini archiepiscopi, si præsens fuerit. Sequitur missa, etc.

PROCESSIO AD S. AUDOENUM.

IN FESTO S. AUDOENI ROTOMAG. ARCHIEP.

Sequitur processio apud Sanctum Audonium, et ibi dicantur Vesperæ de sancto Audono festive. Antiph. *Similabo*. Psalmi (18) feriales. Ant. *Confessor Domini*. Ant. *Iste est qui ante*. Ant. *Amavit eum*. Ant. *Justum deduxit*. Capitulum *Ecce sacerdos*. *et Miles Christi*. Hymnus *Iste confessor*. *et Ora* **175** *pro nobis, beate*. Ant. *Suscipe nostra*, cum trina repetitione. Psal. *Magnificat*. Oratio de Communi. Finitis Vesperis, redeat processio ad ecclesiam. Et in crastinum eat processio apud Sanctum Audonium, sicut in Vesperis, finita Sexta, post majorem missam (19), et sint omnes cum monachis in processione, et missa in cappis. [(20) Et debent solvere dominis de capitulo abbas et Conventus Sancti Audoeni per procuratorem centum solidos de quibus quilibet canonicus præsens debet percipere duos solidos, et septem religiosi de Sancto Laudo quilibet duos solidos, et pueri chori quinque solidos; residuum debet distribui inter capellanos communiam percipientes; et etiam pueri altaris debent percipere vas, in quo portatur aqua benedicta, plenum bono vino de cellario Sancti Audoeni.] Post missam redeat processio ad ecclesiam, et in pace recedant, et inde ad refectonem.

(19) Quæ dicitur de S. Bartholomæo in cathedrali ecclesia.

(20) Ms. cathedralis ecclesiæ addit.

FRAGMENTA QUÆDAM

Ex Ordinario ms. cathedralis ecclesiæ Rotomag. desumpta.

Dominica 1 Adventus, ad Matutinum.

Tres de secunda sede *et Aspiciens a longe*, et debent habere quilibet unum **176** galonem vini (21) de cellario archiepiscopi.

Nono die natiuitatem Domini præcedente cantari incipiantur antiphonæ quæ per *O* inchoant, quæ preces non subsequentur, non tamen commemorationes dimittantur. Prima a cancellario ecclesiæ incipiatur, si præsens fuerit; si non, ab uno de majoribus non tenente dignitatem de sinistra parte; et sic de dextra parte fiat. Secunda antiphona a decano ecclesiæ incipiatur. Tertia antiphona a cantore ecclesiæ incipiatur. Quarta antiphona a sacrista ecclesiæ incipiatur. Quinta antiphona ab archidiacono Vulcani Franciæ incipiatur. Sexta antiphona ab archidiacono majori. Septima antiphona ad placitum eantis a parte hebdomadarii. Et dominus archiepiscopus incipiat *O virgo virginum*; et omnes antiphonæ cum bina repetitione; et post Completorium eant ad loca consueta, sive in capitulo, et ibi incipiatur: *O*; quo finito, moderate bibant, et in pace recedant. Amen.

Et nota, ex quo incipientur antiphonæ istæ: *O*, incensentur altaria et chorus dum cantabitur *Magnificat*.

Vigilia Natiuitatis Domini.

Expositio Evangelii legatur a diacono in cappa

(21) Nunc solidos.

(22) Nunc, violacea.

Calba (22) in pulpito cum candelabris **177** et thuribulo *Cum esset desponsata*. Psal. *Benedictus*. Interim incensentur altaria et chorus.

In Natiuitate Domini.

Tres lectiones legantur de Prophetia, et tres lectiones de Sermone, et tres lectiones de Expositione. Tres primæ lectiones de secunda sede, cæteræ secundum ordinem de majori sede; nonam dominus archiepiscopus. Primum responsorium et secundum bini et bini de secunda sede, tertium responsorium tres de secunda sede in cappis; quartum et quintum responsorium bini et bini de majori sede, sextum responsorium dominus archiepiscopus, cum eo decanus et cantor in cappis; septimum et octavum responsorium bini et bini de majori sede, nonum responsorium tres de majoribus in cappis. Tres ultimæ lectiones sint in cappis; et sic in aliis triplicibus. *et Hodie nobis*, stet omnis chorus dum versus cantabitur *Gloria in excelsis*.

In Septuagesima, ad missam.

Responsorium (*id est graduale*) duo de secunda sede in pulpito et in albis *Adjutor in oppor. unitatibus*. *et Quoniam non in finem*. Et debent habere quilibet unum galonem vini (23) de cellario domini archiepiscopi.

(23) Nunc 5 sol.

Ad Vesperas.

178 Istud sequens responsorium cantetur ad Vesperas usque ad Quadragesimam, exceptis Sabbatis et novem lectionum festis. In Dominica unus de secunda sede, per ferias unus de prima (*id est infirma*) sede, *Spes mea*.

Feria quarta Cinerum.

Nota, post Completorium aspergatur aqua benedicta a decano vel dietario, et sic fiat usque ad coenam Domini, exceptis Dominicis diebus.

Dominica I Quadragesimæ, ad missam.

Tractus quatuor canonici, duo de majori sede et duo de secunda sede in (24) albis ante altare, *Qui habitat*, bini et bini cantent versum suum; omnes simul incipiant, et ad finem omnes simul: *Longitudine*, et sic finiatur.

Feria II, infra hebdomadam primam Quadragesimæ.

Ordo iste præscriptus cum osculo sedium a singulis a capite jejunii in ista secunda feria de horis antiphonis, capitulis teneatur usque ad passionem Domini, et osculum sedium usque ad Vesperas coenæ Domini.

Sabbato Quatuor Temporum.

In hac missa ad orationem epistolæ non dicatur *Flectamus genua*, ob reverentiam S. Pauli, et quatuor primæ lectiones de **179** majori sede legantur, et quinta lectio de secunda sede, *Angelus Domini*. Et quatuor responsoria de prima sede in albis ante aquilam, et tractus *Laudate*, duo de majori sede in albis (25) ante altare, et ad quinque primas orationes non dicatur *Dominus vobiscum*, sed *Oremus*.

Dominica II Quadragesimæ, ad missam.

duo pueri in pulpito incipiant *De necessitatibus*, et chorus hunc versum finiat. Duo pueri cantent tantum versum secundum *Ad te, Domine*, et chorus sinem versus. Duo pueri incipiant *Etenim universi*, et finiatur a choro. Sequatur alius tractus. Quatuor canonici, duo de majori sede et duo de secunda cantent tractum *Benedicam Dominum*, ante altare in albis (26).

Dominica Palmarum, ad missam.

Responsorium duo de secunda sede in albis: *Tenuisti manum. ⁊ Quam bonus non reiteretur*. Et debent habere quilibet unum galonem vini (27) a cellario domini archiepiscopi. Tractus quatuor canonici ante altare, duo de majori sede et duo de secunda sede in albis (28) *Deus, Deus meus, respice*.

In Ascensione Domini.

Invitatorum quatuor de majoribus qui per Matutinas chorum regant, duo majores **180** vel antiquiores per Nocturnas, et alii duo ad Laudes.

In festo Pentecostes, ad I Vesperas.

Psal. Magnificat. Interim majus altare incensetur a domino archiepiscopo, si præsens fuerit, et post revertatur in cathedram suam, et incensentur sepulturæ regum et altare beate Mariæ a duobus presbyteris canonicis, et in redeundo incensentur ab ipsis canonicis dominus archiepiscopus et dominus decanus, et postea incensetur chorus a duobus pueris; et sic fiat in omnibus festis triplicibus, dum tamen archiepiscopus celebraverit servitium. Tres de secunda sede: *Benedicamus Domino*.

In Matutinis.

Legantur tres lectiones de Expositione: *Si quis diligit me, et sint in cappis diversorum colorum*. Ad primam lectionem candelabra et thuribulum. Omnia responsoria in cappis; primum responsorium tres

(24) Nunc in cappis.

(25) Nunc in cappis.

(26) In cappis.

(27) Nunc 5 sol.

(28) In cappis.

A de secunda sede, secundum responsorium tres de tertia sede, tertium responsorium (29) tres de majoribus.

Ad missam.

Si archiepiscopus fuerit, secum habeat septem diaconos et totidem subdiaconos, de quibus duodecim sint de secunda sede, et debent prædicti duodecim prandere cum **181** domino archiepiscopo, vel habere quilibet duos (30) solidos de bursa prædicti domini; et *Christus vincit* cantetur a duobus canonicis, et debent habere quilibet (31) quinque solidos de bursa domini archiepiscopi, quos ipsemet debet tradere prædictis canonicis propria manu. Sin autem, major honore presbyter peragat officium.

In festo S. Trinitatis, ad missam.

Finito Evangelio, *Credo in unum* dicatur, interim textus (32) deferatur a subdiacono ad decanum præcedente thuribulo a diacono. Si decanus non fuerit, subdiaconus deferat per chorum osculandum, puero incensante; et sic fiat in omnibus festis, in quibus *Credo in unum* dicitur.

In festo Corporis Christi, ad Matutinum.

Tres primæ lectiones de secunda sede, aliæ lectiones de majori sede et archiepiscopus legat nonam lectionem in cathedra sua, si præsens fuerit.

In festo Purificationis, ad missam.

Unusquisque ardentem cereum teneat, quem post Evangelium offerat.

In Assumptione B. V. Mariæ, ad Matutinum.

Incipiatur festive *Te Deum laudamus*, et incensetur altare a sacerdote, et duo pueri sint ante altare tenentes duo candelabra, et sic fiat in omnibus festis triplicibus.

In Commemoratione omnium defunctorum, ad Vesperas.

C 182 **Psal. Magnificat**, incensetur majus altare et chorus [*leg. celebrans*] tantum.

Per annum, quilibet die, ad Completorium.

Si decanus præsens fuerit, decano dicatur *Confiteor* ab utroque choro.

Ordo matutini Officii.

In Dominicis usque ad Pascha invitatorum duo de secunda sede; antiphonæ de nocturnis de majori sede, et in singulis nocturnis ultima cujuslibet nocturnæ cum neuma finiatur. Tres primæ lectiones de prima sede. Quarta lectio et quinta de secunda sede, cæteræ lectiones de majori sede. Responsoria eodem ordine celebrentur. Hic ordo servetur per Dominicas.

Ad Laudes.

Quinque antiphonæ de Laudibus de secunda sede incipiantur, et ultima cum neuma finiatur per omnes Dominicas. *Benedicimus*, unus puer a parte hebdomadarii per totum annum.

Ad Horas canonicas.

Nota, omnes antiphonæ de Horis etiam in Dominicis et festis diebus de secunda sede incipiantur, et cum neuma finiatur.

Ad Vesperas.

Omnes antiphonæ de secunda sede incipiantur, **183** et cum neuma finiantur per omnes Dominicas.

In feriis, per annum.

Invitatorum unus de secunda sede. Antiphonæ de

(29) Nunc 4 cantores.

(30) Nunc 5 sol.

(31) Prandent cum domino archiepiscopo, diaconus et subdiaconus et 5 cantores, canonici cum eis.

(32) Id est, liber Evangeliorum.

nocturno de prima sede, ultima cum neuma. Primum A (33); et duæ ad Completorium, prima cum neuma, responsum de prima sede, exceptis antiphonis secundum responsum de secunda sede, et tertium responsum de majori sede.

Per omnes ferias antiphonæ de Laudibus de prima sede.

Omnes antiphonæ de feriis et trium lectionum festis, de Nocturnis, Laudibus, Horis, Vesperis, et Completorio sunt de prima sede, exceptis antiphonis *Benedictus* et *Magnificat*, [add. et *Nunc dimittis*] quæ de majori sede incipiuntur, et cum neuma finiuntur; ultima de Nocturnis et ultima de Laudibus, et omnes antiphonæ de Horis cum neuma, excepta scilicet antiphona *Deus, exaudi*, quæ est sine neuma

(33) Nunc cum neuma dicitur.

In Sabbatis.

In Sabbatis usque ad Adventum Domini fiat servitium de Sancta Maria, nisi festum novem lectionum, vel octavarum solemnes, vel Quatuor Tempora his diebus evenierint, propter festa trium lectionum non dimitatur, et Vesperæ sextæ feriæ sint de beata **184** Maria, hoc modo: Ant. *Gloriosa genitrix*, Psal. *Confitebor*, et cæteri psalmi de die, etc.

Ad Matutinum.

Nonum responsum duo (in *superpelliciiis*) de majori sede

BENEDICTIO CHRISMATIS

FERIA QUINTA IN COENA DOMINI.

(Ex Ordinario ms. ecclesiæ cath. Rotomag. et Biblioth. Bigotianæ.)

Duodecim presbyteri suburbani cum decano Christianitatis sint parati cum archiepiscopo cunctis sacerdotalibus vestimentis, a quibus chrisma et oleum cum archiepiscopo consecratur; et plures hostiæ in hac die consecrantur de quibus in crastinum communicetur, et ipsæ hostiæ qui remanserint honorifice post missam reserventur. Post *Sanctus* vadant duodecim presbyteri urbani revestiti omnibus indumentis sacerdotalibus cum decano Christianitatis per ostium sinistræ partis chori ad capellam Sancti Joannis pro oleo infirmorum, et redeant in choro per magni ostium. Quo consecrato reportetur in locum suum. Et dicatur *Te igitur, clementissime*, usque *Per quem hæc omnia, Domine, semper bona creas*. Hic duodecim presbyteri cum sex diaconis et sex subdiaconis (34), et sex clericis de prima sede, quorum duo duas cruces ferant, et alii duo duo thuribula, et alii duo duo candelabra **185** inter duas cruces. Plures presbyteri revestiti chrismale oleum ferant, et inter duo thuribula alii presbyteri oleum catechumenorum ferant, et ita processio ordinata exeat per sinistrum ostium chori, et eat ad capellam Sancti Joannis, et redert ante majus altare per medium chori, et positum sit super processionem unum pallium quod portent quatuor presbyteri, et duo diaconi revestiti [cappis albis] cantent hos versus ante processionem *O Redemptor, sume carmen*. Et respondeant sequentes cum stola: *O Redemptor*. Interim dum corporis et sanguinis

(33) Id est, decanus curatorum urbis.

B Domini consecratio fiet, decanus Christianitatis (35) revestitus ampullam olei infirmorum coram altari teneat, quam præsentet archiepiscopo, et archiepiscopus cum duodecim presbyteris dicat: *Exorcizo te*, ita ut ab illis audiatur. Sequitur *Emitte, Domine, Spiritum paraclitum de cælis*. Finito *Pater noster*, archiepiscopus cum duodecim presbyteris cathedram episcopalem retro altare ascendat, et tunc ordinentur circa eum duodecim presbyteri, cruces, candelabra, et thuribula. Hoc finito, archiepiscopus vertat se ad orientem, et intret in consecrationem principalis chrismatum, et primo misceat balsamum cum oleo, deinde ter halct, et dicat: *Exorcizo te, creatura olei*. Deinde alta voce: **186** *Per omnia secula sæculorum. Amen*. Prefatio: *Qui in principio inter cætera*. Hoc finito, archiepiscopus nudum chrisma sic salutet: *Ave, sanctum chrisma*, ter. Similiter alii sacerdotes salutent sic. Hoc finito, oleum benedicatur: *Exorcizo te, creatura olei*. Alia oratio: *Deus incrementorum*. Hoc finito, archiepiscopus nudum oleum sic salutet: *Ave, sanctum oleum*, ter. Similiter et alii sacerdotes salutent sic. Hoc finito reportetur chrisma et oleum sanctum ad locum in quo dividi debet, diaconis cantantibus in redeundo sicut in eundo, processione ordinata sicut venerat, cæteris respondentibus *O Redemptor*. Hoc finito, archiepiscopus lavet manus suas, et dicat *Per omnia secula sæculorum. Amen*. *Pax Domini sit semper vobiscum*, etc.

(34) Hæc non observantur in Ecclesia Rotomag.

SEQUUNTUR QUÆDAM NOTATU DIGNA,

Excerpta ex eodem ms. Ordinario ad usum cathedralis ecclesiæ Rotomagensis.

(Ex eodem ms. Bigot.)

MANDATUM, SEU LOTIO PEDUM,

FERIA QUINTA IN COENA DOMINI

Post prandium, Mandatum pauperum fiat, et Mandatum clericorum ita celebretur. Dominus archiepiscopus indutus alba cum diacono et subdiacono, et ceroferariis, ad navim ecclesiæ pergant, et Dominico

D **187** exemplo Mandatum faciant, et quantum pluerit ex majoribus in albis pedes cæterorum lavent. Et debet dominus archiepiscopus facere distribui cuilibet canonico præsentem et custodi vestiarum unum linteam (Gallice *devantel*), unam concham (Gallice *gatte*), unam ollam terræ, unum scyphum de salice, et habeat quilibet canonicus unum clericum de præ-